Dr hab. Paweł Fajgielski, prof. KUL Lublin, dnia 20 kwietnia 2026 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgra Tomasza Cygana

pt. „Prawo do uzyskania kopii danych osobowych"

Warszawa 2025, stron 370.

I. Temat rozprawy doktorskiej mgra Tomasza Cygana dotyczy problematyki istotnej z punktu widzenia zarówno teoretycznego, jak i praktycznego, która nie doczekała się dotąd całościowej i szczegółowej analizy w krajowym piśmiennictwie prawniczym. Tematyka prawa do uzyskania kopii danych osobowych była dotąd z reguły podejmowana w niewielkim rozmiarze w publikacjach ogólnych dotyczących ochrony danych osobowych (głównie w komentarzach) oraz w opracowaniach zawierających analizę praw osób, których dane dotyczą, natomiast nie była przedmiotem szczegółowych badań, uwzględniających również aspekty teoretyczne. Z tej pespektywy wybór tematu rozprawy należy uznać za trafny i uzasadniony. Recenzowana praca doktorska stanowi pierwsze monograficzne opracowanie wskazanych zagadnień, które wypełnia lukę w piśmiennictwie przedmiotu i wnosi istotny wkład w badania naukowe w tym zakresie.

Tytuł dysertacji: „Prawo do uzyskania kopii danych osobowych" trafnie ukazuje zakres tematyczny badań, których wyniki zostały zaprezentowane w recenzowanej rozprawie. Podjęte zagadnienie jest złożone i wieloaspektowe, co sprawia, że bez wątpienia zasługuje na naukową analizę.

II. Stronę formalną recenzowanej dysertacji należy ocenić pozytywnie. Układ rozprawy jest zasadniczo prawidłowy, logicznie spójny i przejrzysty. Konstrukcja pracy jest przemyślana i nie budzi poważnych zastrzeżeń, nasuwa jednak pewne wątpliwości, które zostaną wskazane poniżej. Praca stanowi kompleksowe ujęcie omawianej tematyki. Rozprawa składa się ze *Wstępu*, dziesięciu rozdziałów merytorycznych oraz *Zakończenia*, ponadto w pracy zawarty został *Wykaz skrótów* i

obowiązujących w innych państwach), doktorant uwzględnił orzecznictwo sądów (unijnych, polskich oraz innych państw), akty urzędowe (w tym m.in. decyzje organów nadzorczych), a także literaturę przedmiotu (126 pozycji bibliograficznych, z czego część stanowią publikacje zagraniczne) oraz źródła internetowe. Zestawienie bibliograficzne ukazuje duży trud, jaki autor włożył w przeprowadzenie badań, zwłaszcza w analizę aktów normatywnych i orzecznictwa zagranicznego, a zarazem dowodzi rzetelności i skrupulatności badawczej. Pozytywnie ocenić należy także umiejętności doktoranta w zakresie wskazywania wykorzystanych materiałów źródłowych i formułowania przypisów, choć warto zauważyć, że źródła internetowe powinny być opatrywane tytułami (jeśli to możliwe), natomiast doktorant ograniczył się w większości do wskazania adresów stron internetowych, pomijając ich tytuły. Język wykorzystywany w rozprawie jest z reguły precyzyjny i zrozumiały, doktorant prawidłowo posługuje się fachową terminologią.

III. Strona merytoryczna rozprawy także zasługuje na wysoką ocenę. Doktorant wyznaczył sobie cel polegający na przeprowadzeniu analizy i kompleksowym omówieniu prawa do uzyskania kopii danych osobowych podlegających przetwarzaniu, co miało pozwolić „ustalić sposób jego rozumienia, zakres regulacji w ujęciu przedmiotowym i podmiotowym, sposób realizacji i jego ograniczenia, a nade wszystko umożliwi jego odniesienie do kardynalnego w tym zakresie prawa do ochrony danych osobowych i odnalezienie wszystkich jego konotacji w przepisach o ochronie danych osobowych" (s. 13) i założony cel zrealizował. Podstawowa teza badawcza rozprawy mówiąca o tym, że „prawo do uzyskania kopii danych osobowych podlegających przetwarzaniu w rozumieniu art. 15 ust. 3 RODO w sposób najpełniejszy gwarantuje prawo do ochrony danych osobowych" (s. 13), oparta została na założeniu, iż „z perspektywy osoby, której dane dotyczą, wyłącznie prawo do uzyskania kopii danych osobowych podlegających przetwarzaniu w sposób rzeczywisty gwarantuje jej prawo do ochrony danych osobowych i umożliwia kontrolę wykonywania tego prawa przez administratora oraz inne podmioty wymienione *expressis verbis* w przepisach ogólnego rozporządzenia o ochronie danych" (s. 14). Z tezą taką można polemizować, wydaje się, że została ona sformułowana zbyt kategorycznie, gdyż wskazanie tylko jednego z uprawnień podmiotu danych („wyłącznie prawo do uzyskania kopii danych") jako jedynej rzeczywistej gwarancji

W tym rozdziale doktorant mógł wskazać poszczególne uprawnienia składające się na prawo podmiotowe do ochrony danych, ujmując je w ogólne grupy (kategorie) oraz przedstawić ich klasyfikację, co pozwoliłoby płynnie przejść do zagadnień omawianych w dalszej części rozprawy. Tego rodzaju klasyfikacja zawarta została w rozdziale drugim pracy, choć wydaje się, że podział tej problematyki na dwa rozdziały nie był ani konieczny, ani zasadny, gdyż zagadnienia te ściśle się ze sobą łączą, a rozdział pierwszy - jak już zostało to wspomniane powyżej - jest bardzo niewielki (s. 17-24) i nie zawiera podrozdziałów.

W rozdziale drugim zaprezentowane zostały rozważania dotyczące praw podmiotu danych. Na początku tego rozdziału znalazło się istotne wyjaśnienie (które łagodzi wątpliwości przedstawione powyżej), że „prawom osoby, której dane dotyczą, odpowiadają obowiązki administratora" (s. 25). Doktorant przedstawił w tej części genezę i rozwój (ewolucję) uprawnień przyznanych podmiotom danych począwszy od pierwszych regulacji prawnych (ustawa uchwalona w Hesji w roku 1970), aż po obowiązujące obecnie przepisy. Na uznanie zasługuje rozległe wykorzystanie materiałów źródłowych - obcojęzycznych tekstów aktów normatywnych. W dalszej części rozdziału (s. 28-29) przedstawiona została klasyfikacja uprawnień, w ramach której wyróżnione zostały m.in. uprawnienia o charakterze „modelującym". Wprawdzie użycie tego rodzaju nazwy na oznaczenie wskazanej grupy nie jest pomysłem doktoranta, autor odsyła w tym zakresie do literatury przedmiotu, niemniej jednak skoro powołuje tego rodzaju określenia to można przyjąć, że uznaje je za właściwe. Jednakże nazywanie uprawnień „modelującymi" budzi wątpliwości, szkoda, że doktorant nie wyjaśnił szczegółowo co rozumie pod takim określeniem i czy faktycznie odpowiada ono znaczeniowo treści omawianych uprawnień, gdyż modelowanie sugerować może decydujący wpływ podmiotu na treść danych, podczas gdy korygowanie to poprawianie danych nieprawidłowych, a o zasadności żądania uzupełnienia danych rozstrzyga administrator. Kolejne zagadnienia przedstawione w rozdziale drugim odnoszą się do poszczególnych uprawnień podmiotu danych. Jako pierwsze zostało omówione prawo do uzyskania informacji o przetwarzaniu danych, następnie doktorant omówił prawo dostępu do danych uznając, że uprawnienie dostępowe najpełniej realizuje prawo do uzyskania kopii danych (s. 37). W tym kontekście wątpliwości budzi używanie określenia "pierwszego egzemplarza danych osobowych" (s. 36-37), ponieważ o egzemplarzu można mówić w przypadku

których tego rodzaju pojęcia występują ukazuje złożoność i różnorodność omawianej problematyki. Omawiając pojęcia zbliżone do kopii, doktorant mógłby wyjaśnić znaczenie wyrazu "replikacja" które występuje w przepisach ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (art. 20), krótka wzmianka na temat tego pojęcia znalazła się wprawdzie w dalszej części rozprawy (w przypisie 664 na s. 136), jednak użyte tam sformułowanie "powielenie kopii" budzi zastrzeżenia, gdyż istotą replikacji jest podwajanie danych, a nie powielanie kopii. Drobne wątpliwości budzić może użycie sformułowania „Elektronizacja postępowania administracyjnego" (s. 67), natomiast za interesujące uznać można rozważania odnoszące się do pojęcia „kopia dokumentu elektronicznego" (s. 69 i n.). W dalszej części rozdziału, zawierającej analizy odnoszące się do pojęcia „dane osobowe" (s. 74 i n.), doktorant zawarł kontrowersyjne stwierdzenie, że „szczegółowe rozważania dotyczące pojęcia <<dane osobowe>> nie mają znaczenia dla analizy pojęcia <<kopii danych>>" (s. 76), m.in. mógłby odróżnić od siebie techniczne znaczenie pojęć dane i informacje, oraz przedstawić bardziej precyzyjne definicje tych pojęć, poprzestał jednak na potocznym i prawnym rozumieniu (utożsamieniu) tych pojęć. W tym kontekście autor wspomniał o danych osobowych poza użyciem (ang. *data beyond use*), oraz tzw. „danych zapasowych" (ang. *back-up data*) (s. 77). Wśród rozważań zawartych w tej części rozprawy, znalazły się interesujące wywody odnoszące się do orzecznictwa dotyczącego wykładni pojęcia kopii danych osobowych, które ukazują znaczenie faktycznej zawartości oraz kontekstu przetwarzania danych osobowych (s. 86).

W rozdziale czwartym recenzowanej rozprawy zawarte zostały analizy dotyczące genezy prawa do uzyskania kopii danych. Wykorzystanie metody historyczno-prawnej pozwoliło przedstawić powstanie i rozwój omawianej konstrukcji, ukazując dużą różnorodność przepisów obowiązujących w różnych państwach oraz ich wpływ na ukształtowanie prawa do uzyskania kopii danych w przepisach unijnych. Analizy te pokazują rozległy zakres badań przeprowadzonych przez doktoranta, świadczą o znacznym nakładzie pracy i skrupulatnym podejściu do badanej problematyki. W tytułach kilku punktów w tym rozdziale (4.2, 4.3, 4.3.1), wskazane zostały pełne tytuły unijnych regulacji, które są bardzo obszerne, lepszym rozwiązaniem wydaje się wykorzystanie skrótowych oznaczeń tych aktów. Przy omówieniu niemieckiej federalnej ustawy o ochronie danych (niem. *Bundesdatenschutzgesetz - BDSG*) pojawiły się nieścisłości dotyczące tłumaczenia, gdyż na s. 123 rozprawy napisano, że

działania, jakie podmioty te wykonują. Jednakże sfomułowanie tytułu budzi zastrzeżenia, jako nieprecyzyjne, ponieważ rozdział nie zawiera analiz dotyczących tego, kto jest uprawniony do uzyskania kopii (ujęcie podmiotowe prawa), dlatego tytuł rozdziału powinien zostać sformułowany inaczej (np. zakres podmiotowy realizacji prawa do uzyskania kopii danych). Wśród wielu wartościowych rozważań dotyczących zadań podmiotów realizujących prawo do uzyskania kopii danych osobowych, pojawiły się również tezy kontrowersyjne. Za taką uznać można m.in. tezę zgodnie z którą „W każdej sytuacji, gdy podmiot danych zażąda dostępu do danych, administrator ma obowiązek, oprócz elementów wymienionych w art. 15 ust. 1 RODO, przekazać mu kopię danych osobowych podlegających przetwarzaniu" (s. 147, podobnie na s. 178 i s. 190). Podmiot danych może żądać wglądu do danych, a jednocześnie nie żądać kopii danych (gdyż kopia może nie być mu potrzebna), natomiast obowiązek umożliwienia wglądu do danych i przekazania kopii danych ma być spełniony nie z inicjatywy administratora, a na wniosek podmiotu danych, ponieważ stanowi przejaw realizacji uprawnień osoby, której dane są przetwarzane. Trafnie doktorant identyfikuje uprawnienia administratora związane z realizacją obowiązku przekazania kopii danych (m.in. uprawnienie do weryfikacji tożsamości wnioskodawcy czy określenia opłaty za kolejną kopię danych). Zastrzeżenia budzi zawarte na s. 162-163 stwierdzenie: „w niektórych sytuacjach stroną trzecią może być także osoba, której dane dotyczą, np. w przypadku przetwarzania jej danych osobowych pozyskanych z innego źródła niż bezpośrednio od osoby, której dane dotyczą, do czasu skorzystania z prawa do uzyskania kopii danych osobowych podlegających przetwarzaniu"; przepisy nie dają podstaw do tego rodzaju twierdzeń, jednoznacznie wskazując, iż osoba której dane dotyczą nie jest osobą trzecią (por. art. 4 pkt 10 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych). Wątpliwości budzi również omówienie odrębnie w dwóch podrozdziałach roli osób działających w imieniu administratora lub podmiotu przetwarzającego oraz osób upoważnionych do przetwarzania danych, zagadnienia te powinny zostać przeanalizowane łącznie. Ponadto omawiając zadania osób upoważnionych doktorant omyłkowo wskazał pracodawcę zamiast pracownika „osoby działające na polecenie niektórych kategorii administratorów (np. pracodawca w stosunku do danych pracowników", s. 166 - przepis art. 22^{1b} § 3 k.p. stanowi, że do przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych mogą być dopuszczone wyłącznie osoby posiadające pisemne

wskazanie powinno odnosić się do art. 11ze ust. 4 pr.energ., w którym uregulowana została kwestia ograniczenia udostępniania kopii danych osobowych w formie papierowej. Za dyskusyjne można uznać przekonanie wynikające z rozważań zawartych na s. 239-240, że uzyskanie kopii danych osobowych powinno być również dopuszczalne na gruncie prawa prasowego, gdyż realizacja tego uprawnienia mogłaby stanowić istotne utrudnienie działalności dziennikarskiej i wolności prasy.

W rozdziale ósmym zawarte zostały analizy dotyczące prawa do uzyskania kopii danych w perspektywie ogólnych zasad przetwarzania danych osobowych. Przedstawione w tej części rozprawy wywody świadczą o dobrej znajomości przez doktoranta problematyki ochrony danych osobowych i świadomości wagi ogólnych zasad w stosowaniu regulacji prawnej przetwarzania danych osobowych. Na uznanie zasługuje rozróżnienie na szerokie i wąskie rozumienie legalności przetwarzania danych, z odniesieniem do orzecznictwa (s. 257 - 260), a także uwzględnienie wymogu adekwatności w ramach zasady minimalizacji danych (s. 268 - 269). Odniesienie uprawnienia do uzyskania kopii danych do zasad ogólnych przetwarzania pozwoliło ukazać interesujące i czasem niedostrzegane w piśmiennictwie przedmiotu i praktyce aspekty omawianej w rozprawie problematyki. W tym kontekście formułowane są także twierdzenia budzące wątpliwości, np. „Wyłącznie bowiem kopia danych osobowych podlegających przetwarzaniu pozwala ocenić ich jakość" s. 271. Wspomniana powyżej wątpliwość bierze się stąd, że niekiedy sam wgląd do danych, czy ustne ich przekazanie pozwala na dokonanie oceny poprawności danych (zwłaszcza, gdy danych jest niewiele).

Rozdział dziewiąty zatytułowany został: „Instytucje prawne zbliżone do prawa do uzyskania kopii danych osobowych podlegających przetwarzaniu w przepisach ogólnego rozporządzenia o ochronie danych". W ramach tego rozdziału omówione zostały: obowiązki informacyjne, prawo do przenoszenia danych, obowiązek zawiadamiania o naruszeniu ochrony danych osobowych, obowiązek zwrotu danych osobowych oraz ich kopii przez podmiot przetwarzający, a także obowiązek poinformowania innych administratorów o żądaniu usunięcia kopii danych osobowych. Autor zestawił prawo do uzyskania kopii danych z innymi uprawnieniami, które wykazują podobieństwa, ukazując jednocześnie różnice między nimi. Niekiedy doktorant dokonuje zbytnich uproszczeń co może prowadzić do braku precyzji np. na s. 281-282 zawarte jest stwierdzenie: „Ujmując zagadnienie obrazowo,

dostępu do akt sprawy administracyjnej, doktorant stwierdził, że „możliwość sporządzenia kopii z akt sprawy nie jest limitowana <<możliwym niekorzystnym wpływem na prawa i wolności innych osób>>. Innymi słowy, jest ona, podobnie jak prawo do uzyskania kopii danych osobowych podlegających przetwarzaniu, <<w istocie nieograniczona>>" (s. 300). Taki obraz jest jednak niepełny, ponieważ należałoby wspomnieć o ograniczeniu wynikającym z art. 14 § 1b. k.p.a. zgodnie z którym wgląd w akta sprawy w przypadku skarg, następuje z pominięciem danych osobowych osoby składającej skargę, co traktować można jako swoisty odpowiednik ograniczeń związanych z ochroną praw innych osób, a skoro wyłączony jest wgląd, to również nie ma możliwości sporządzenia kopii danych objętych tym ograniczeniem.

Zaprezentowane w rozprawie rozważania zawierają interesujące analizy szczegółowe i dotyczą wielu kwestii problematycznych. Choć ze względu na objętość dysertacji, niektóre zagadnienia nie mogły stać się przedmiotem bardziej pogłębionych analiz, jednak doktorant w przypisach zamieścił odesłania do szczegółowych opracowań, które mogą stanowić uzupełnienie analiz zawartych w rozprawie, co także należy ocenić pozytywnie.

W *Zakończeniu* zawarte zostały najistotniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych badań, nawiązujące do tezy i celu badawczego pracy. Z przeprowadzonych analiz autor wyciąga z reguły trafne konkluzje, które dowodzą logicznego myślenia, samodzielności badawczej i odwagi w formułowaniu ocen. Przedstawione wnioski potwierdzają zdolność do samodzielnego prowadzenia badań naukowych, wskazują jednoznacznie, że doktorant posiada rozległą wiedzę oraz umiejętność zaprezentowania tej wiedzy w sposób interesujący, syntetyczny, a zarazem przystępny.

Podsumowując przedstawione powyżej uwagi należy stwierdzić, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi wartościowe opracowanie, które cechuje odpowiedni poziom merytoryczny. Warto podkreślić, iż doktorant dostrzega istotę omawianych zagadnień, przedstawia pogłębione rozważania i interpretacje, uwzględniając przy tym w szerokim zakresie dorobek piśmiennictwa i orzecznictwa zagranicznego. Analizując poszczególne zagadnienia doktorant przedstawił zarówno rozważania teoretyczne, jak również wskazał przykłady, które dobrze ilustrują praktyczny ich wymiar. Dokonując interpretacji przepisów podawał przekonujące argumenty na poparcie zajmowanego stanowiska. Wprawdzie nie ze wszystkimi poglądami autora

V. Reasumując wyrażam opinię, że recenzowana praca p. mgra Tomasza Cygana pt. „Prawo do uzyskania kopii danych osobowych" spełnia wymogi określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.). Mając na uwadze przedstawione powyżej szczegółowe oceny stwierdzam, że rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauki prawne oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a przedmiotem rozprawy mającej charakter monografii naukowej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

W związku z tym wnoszę o dopuszczenie p. mgra Tomasza Cygana do dalszych etapów przewodu doktorskiego.